

האורחים פלג, שאגאל ופסאי — לא היו זכרונות משותפים עם המשורר הצרפתי המזוה. הוא אמנם היה בן לעם שראל, אך בכל זאת, לא היה לו שם צד, או עדה, שתמחה כף לכבודו, ובכלל... תחילה דיבר ביאליק בשבחו של שאגאל. אחריו קילס אביגדור המאירי את פסאי. לבסוף, אחרי ששני אלה השיבו למברכה, הרצה המורה הררי על האורח הצרפתי: הוא מסר שפע של אינפורמציה, אך בלי התרוממות-רוח מיוחדת.

לנוכח התהילות והתשבחות ששפכו על ראשי חבריו, נעשתה בדידותו של המשורר „מוחשית ואכזרית סי כמה“. והדבר כמעט מובן מאליו: „פסאי עונה עברית. שאגאל — לא רוסית, כי אם יידיש. הה, מה היסב הבינוני או כמה מגעייסוד וגילויירזים ופעימות של אהדה מתגננים מכל הברה של הלשון המדוברת והמוכרת!“

הסיכום של הערב לא איחר לבוא. בעינו החודרת הכיר המשורר את המניעים הסמו-



אדמונד פלג

חסרה: ידעת האידוש

יים של החברה המתהווה בישוב. „בחברה זו, החותרת לאחדות, מתקיימות קבוצות סגורות פנימיות, ששרשן במולדות הישנות...“ וזו לא יבין — לא יוכל להדור לתוכן. קירבה אמיתית מצא פלג בינו לבין „זר“ יוצא-דופן כמוהו — אדחין סמואל — יהודי אנגלי שהמשיך את חייו בארץ בין יהודי העירייה, אך מעולם לא עלה בידו להתבולל ביניהם.

„אמנם את אזניך...“ הגשר שהיה יכול לקום בשנות השלושים בין יהודי צרפת וארץ-ישראל לא הוקם. פלג חזר ל- צרפת. הוא לא התאכזב במיוחד. מסקנתו היחידה היתה, שההגשמה האישית אינה מחייבת אותנו, הוא החליט להיות יהודי טוב — בצרפת. והדבר לא היה מן הנמנע. במערכת הפילוסופיה היהודית קיימת ספרות עצומה המצדיקה את הויתר-הסורה. איש האשכולות לא התקשה למצוא בה את ה- פסוקים הררושים לחטצו.

יתרה מזו, הוא היה מוכן לשחרר את בניו אחריה ממועקת הנאמנות הכפולה, רת לאפשר להם להתערות עד הסוף בסביבתם הצרפתית. כתב הוא לבנו, ולנכדו שלא גולד עדיין: „למה זה קראתי לך להתלחח אלי במסע? הישאר באשר הנך. אל תונו. לעולם אל תבוא לכאן. לעולם אל תדע את מאובני אל יקרע לבבך בין שתי אהבות שחת לגודל. ואפילו אם תבכינה עצמותי בקברי, הרי אם דובר לשלחת רוחך, אטום את אזניך משמוע את קולי.“

אוצר בלום. זהו גילוי אחד ויסודי בספרו של אדמונד פלג. גילוי חשוב, שאפי שר להסיק ממנו כמה וכמה מסקנות לגבי ההנה. אולם יש בפרקי-המסע גם חומר עצום, מבחינה איכותית לפחות, לכל ה- רוצה לעמוד על סבך היחסים בין יהודים לערבים ולאנגלים באותם הימים; הסבר בהיר לסקפת הבעיות של הכנסייה הנוצרית בארץ — כשלעצמה וביחסה ליהודים.

הארותיו של אדמונד פלג, המשורר והוגה הדעות המעמיק, אינן נטולות משמעות ו- טעם גם כיום, על אף שינוי התנאים ה- פוליטיים והקטגוריות-סורליים. הזמנים נשתנו. הבעיות עומדות בעיני.

חרגום

כיצד גורש המשורר?

ארץ-ישראל שלי (מאת אדמונד פלג, הוצאת עם הספר, תרגם מצרפתית אהרן אמיר) הוא יומן-מסעותיו של המשורר הצר- פתייהודי הידוע, על ביקורו בארץ-ישראל ב-1930.

כל גרסומן וכל עסקן מישראל המזדמן לפרס בשליחות ושלא בשליחות, רואה זכות טבעית לעצמו לבקר בביתו מכניס-האורחים של אדמונד פלג. פניהם של השנוררים למיניהם אינם מסמקים מבושה שעה שהם מסיבים לשולחנו, נהנים מארוחותיו ומת- בשמים מיינות צרפת המהוללים.

מעטים יודעים, שאדמונד פלג עצמו ביקר פעם בארץ-ישראל, ויתכן שהיה שב ומשתקע בה, אילמלי סולק ממנה — באדיבות רבה — על-ידי קובעי דמות-הישוב מאז.

קריאת יומני-המסע של פלג היא מבחינה זו, ומבחינות רבות אחרות, החיה בלתי נשכחת. אין להשתומם, שחלפו יותר מ-25 שנים עד שנמצא מו"ל, אשר העז ל- פרסם ספר זה בתרגום עברי. כי יש בזכי- רונות הללו פרקים המהיים כתב-אשמה כה חמור על סגנון התרבות והחיים בישראל, שאפילו המו"ל הפרטי אשר הרחיב סוף- סוף עוז בנפשו ופירסם את הספר עשה זאת רק לאחר שקיבל כמה וכמה היתרים: הקדמה מאת יעקב צור, שגריר ישראל בי- פריס, ודברי-סיכום מאת ד"ר אלכסנדר גרנות, מראשי הקרן הקיימת.

לא סתם מרוקאי. אדמונד פלג, כיום בן 82, השתתף בקונגרס הציוני השני, הוקי סם מאישיותו של הרצל. ומאז הוא מלחח את התנועה הציונית ואת המפעל הארץ- ישראלי באהדה גדולה וכנה.

כמשורר צרפתי עשה גדולות להחדרת הש- פעה עברית ללשון לטינית זו. כמתרגם- בחסד העניק לקוראיו נוסח צרפתי נהדר לספר בראשית, העמיק את הרומנטיקה ה- תנכית בהוסיפו לה אגדות מן התלמוד. במחזותיו ניסה פלג לקרב את הכנסייה לבית- הכנסת, ולטייל בכך את עוקצה של האנטי- שמיות על רקע נוצרי.

ברומנים שכתב תיאר את לבטיו של היהודי, שהתרחק ממורשת אבותיו והוא מת- לבט „בין שתי אהבות שחת לגודל“ — האהבה לתרבות הקדומים של אבותיו ואה- בתו הנאמנה לארץ מגוריו, שהיתה לו למו- לדת, והעניקה לו נתינות, שחיון-אורחי, מסורת תרבותית עשירה ולשון בטויו והגות. פלג חיבב אנתולוגיה חשובה, שאותה תרגם בצעמו לצרפתית, ובכך קרע לספרות ישראל חלון לעולם המערבי.

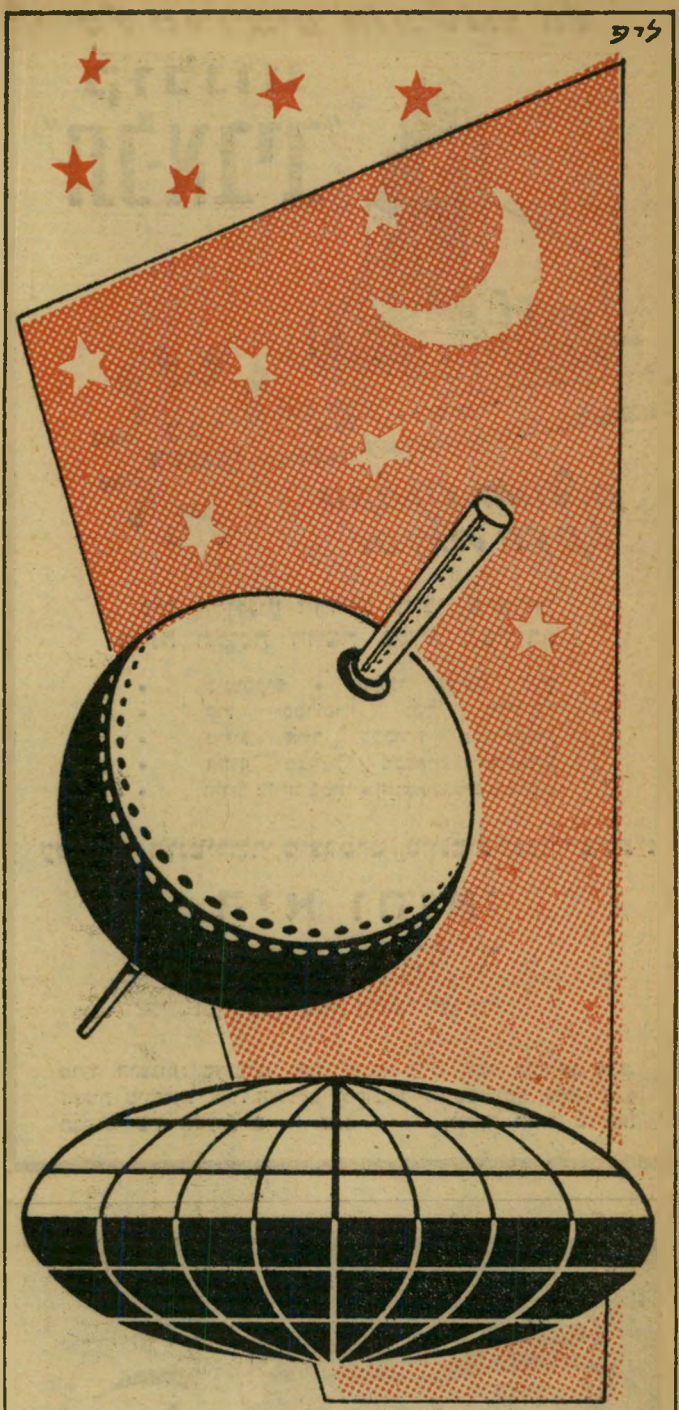
עמוס בכל אלה הגיע פלג לארץ-ישראל, אחרי מאורעות תרפ"ט. הוא לא היה סתם מרוקאי מחוסר מקצוע, הזקוק לחסדה של לשכת העבודה, אם כי גם יהודי שלם לא היה. הוא לא ידע אידיש.

תעלומה ופישרה. „עוד בירושלים“, כתב, „תקפוני הרתורים... נמנעתי מפגישות עם אנשים רשמיים שלא הכרתים עדיין, ובלבד שלא אהיה נתון להשפעתם שלא-במתכחן. חפצתי להניח למקרה שינחה את פגישתי. האם עוררתי על-ידי כך מורת-רוח באנשים נכבדים? אשה אחת, שערכה לי קבלת-פנים בטרקלין זרוע מגורות עתיקות, הזמינה אחדים מהם להפגש אתי. רבים מהם לא הופיעו.“ ובמקום אחר כתב: „בתל-אביב היתה מבוכתי לכאב כמעט. מדוע משורר זה, שהיה עשוי למצוא בי תלמיד נלהב, מעטס כליכך לרצות בחברתי? ואמרכל זה, אישרעים מובהק, שתכופות כליכך הוא מת- ארח בביתו בפריז, מדוע לא הזמינני לביתו בהיותי כאן?“

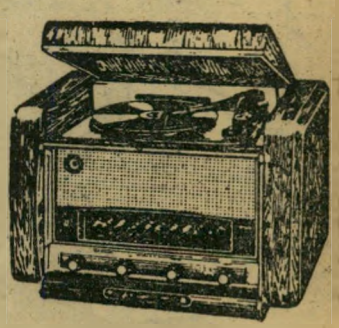
האורח השחה את היחס כלפיו ליחס שזכה לו יהודי פריסאי אחר, הצייר מרק שאגאל, שביקר בארץ באותו זמן. הוא שאל את עצמו: „מדוע זה מוצא הוא (שאגאל) את מקומו בנקל כר-כך? בקלות המדהימה אותי השתלט על תל-אביב, כמו גם על ירר- שלים. הוא דר בביתו של ראש העיר, כל הרכילות נהירה לו, בכל מקום הוא מוזמן לארוחות צהריים וערב.“

פשו התעלומה הסתבר כעבור זמן מה. **קסמו לשוך-אם.** פלג איננו בא בטענות. להיפך, הוא משתלל להצדיק את הכל. את החיכה לשאגאל הוא מסביר בכך, שכל האנשים המקרבים אותו „שטוט מכירים בו את בן עירם.“

אך לאיש מכל האלפים שבאו למסיבת קבלת-הסנים התגיגית בתל-אביב לכבודם של



מתחרה
לירח-כון!
מתחרה לרדיו
שניידר - אין!



מפעלי רדיו קליפר בע"ה